

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih ☉ 20. septembra 1917

Mati božja s Svete gore.

Slika Matere božje je bila do leta 1915. v baziliki na Sveti gori. Vsako leto je romalo na tisoče Slovencev k njej. Ko se je začela vojska z Italijo, so jo prenesli v frančiškansko cerkev v Ljubljani, kjer jo hranijo še sedaj.

Slika nam predstavlja ubogo begunsko družino, zbrano v prisrčni molitvi krog čudodelne podobe Matere božje s Svete gore, proseč milosti in varstva Njo, ki jo je ista vojna vihra pregnala iz starodavnega svetišča.

Mati in hči.

(Konec.)

Povest z nepotrebnim uvodom.
Spisal I. Mohorov.

»Koga misliš, da je Ljubljana vas! Na tisoče jih gre tu mimo. Lepa bi bila, če bi vsakemu na nos pogledala, ali pa ga vprašala, odkod da je. Moja ljuba, poznaj me, poznaj tiste, ki pri meni kupijo. Tako je v Ljubljani!« rekla je branjevka — vljudno.

Ko so Pušavčeva mati doznali, kako je v Ljubljani, niso vedeli, kaj bi storili. V cerkev so stopili, priporočili sebe in hčer Bogu, pa sklenili, da pojdejo zdaj kar po mestu.

»Mi da Bog, da naletim na kakega znanega, ki mi bo povedal naprej!«

Očividno je bilo nekaj medtem branjevko omehčalo. Zakaj, ko je šla gorenjska ženica mimo, jo je v resnici spoznala in rekla:

»Vi, mati! Kdo pa je tista Ančka ali Tončka?«

»Moja hči je, Bog pomagaj,« je rekla Pušavčeva mati.

»Pa nič ne veste, kje služi!«

»Kako bom vedela!«

Branjevka je pokazala z roko preko mosta:

»Policaja tam-le vprašajte. Anti bo vedel!«

Pušavčeva mati so pripravili variha miru in reda v veliko zadrego, ker je moral ženici v njeno veliko začudenje povedati, da ne pozna nobene Tončke Vodir, in da prav nič ne ve, kje bi neki bila Glasna vas. Da tega poslednjega ni vedel, ni čudno, kajti tedaj še ni imela slednja vas v mestnem dnevniku svoje posebne rubrike. Novic iz leta 186*, kjer je neki anonimen * razlagal etimološki postanek Glasne vasi, mestni varih ni poznal.

S soške fronte. Notranjščina cerkve v Temnici na Krasu.

»Glej jo no, kako se je lagala Mrenova Katra,« je pomislila, videč, da pred omenjeno hišo ni nikakih skladov deska, in vstopila.

Bele kave je naročila, pa povprašala, če bi mogla ponoči tu ostati. Mlado, prijazno dekle ji je postreglo.

»Odkod pa ste, mati?« je vprašala iz navadne vljudnosti.

»Iz Glasne vasi sem, na Gorenjskem.«
»Oh, jaz pa imam znanko, ki je tudi od tam. Tončka ji je ime, Tončka! Primka se pa prav res ne spomnim več.«

»Vodir!« se je vse osrčje zatreslo v Pušavčevi materi.

»Prav ona, ali jo poznate?«

»Iščem jo! Moja hči je,« je z drhtečim glasom rekla žena in prosila: »Oh, povej mi no, kje služi, povej!«

Po preprosti kmečki in pametni in slovenski navadi je tikala dekle. Ali je bilo tej prav ali ne, ne preiskujem. Vem pa, da je odgovorila.

»Kje služi? V Trstu vendar, kaj nič ne piše?«

»V Trstu?« se je začudila ženica, meneč, da gotovo ni prav umela.

»Seveda, v Trstu. Ali ste gluhi. Saj je že pol leta tam.«

Pušavčeva mati so molče potegnili iz žepa ruto in razvezali za goldinar desetice. V drugem voglu rute so imeli ovezana ona dva goldinarja iz Kranja.

Začudena je pogledala natararica ženo.

»Kam pa pojdete zdaj?«

»V Trst!«

»Trst ni blizu. Pet ur vozi vlak.«

»Pet ur! Ali to mnogo stane?«

»Kake tri goldinarje!«

»A toliko?«

Pušavčevi materi se je vse okrog nje zavrtelo, ko v sanjah je slišala natararico:

»No, pa jo lepo pozdravite Tončko, kadar jo najdete!«

»Nikoli je ne najdem!« je zastokala žena glasno in se opotekla na cesto.

Na postaji so ji povedali, da s tistim denarjem, ki ga ima pri sebi, nikoli ne more v Trst. Tedaj je vzela listek do doma. Tako je mislila:

»Dvanajst goldinarjev imam doma v postelji. Vzela jih bom, pa pojdem v Trst. Ljubi Bog, daj, da bi le živa in srečno še prišla domov.«

Bliskovito jo je nesel gorenjski vlak. Rahlo jo je omotilo enakomerno tresenje. Pozabila je deloma, da se vozi domov, in v nekaki nestrpnosti je čakala, kdaj da pride Rakek. To edino postajo je poznala, ker se je bila svoj čas neka iz Glasne vasi poročila tja, pa so rekli, da je ob železnici v Trst.

Stopraj ko je zagledala nejasne obrise Kranja in za Kranjem od mesečine oblite Kamniške planine, se je zavedla. Za hip se je zagledala v tiste daljne vrhove, ki jih je gledala z druge strani doma vsak dan od prve mladosti. Nepopisno brezskrbno ji je bilo za hip. Samo za hip, kajti v naslednjem že ji je šlo skozi srce kot nož.

»Oh, Tončka, zakaj si šla od Mlinarjeve!«

Vstopilo je dvoje žen. Ena je bila rejena in rdeča, druga je bila slabotna in je burno soplja. Rejena je sedla k oknu, slabotna se je stisnila k Pušavčevi materi.

»Sirota je vendar!« je rekla slabotna tiho.

»Kaj sirota!« je odvrnila zavestno rejena. »Pamet bi bila rabila, pamet. Seveda, Boga pozabi, potem pa v vodo skače.« In še trše je pristavila:

»Bi le rada vedela, zakaj neki starši mlada dekleta v svet pošiljajo. Lepi starši!« Bolehna sopotnica je prikimala. Pušavčevi materi se je stisnilo srce nepopisne groze.

»Kaj je bilo ž njo? Čegava je?«

»Kaj bo ž njo. Danes so jo potegnili iz Save!«

»Pa kako je to mogoče?« je govorila Pušavčeva mati in nepopisna groza ji je jemala vso razsodnost, da to vendar ni njena Tončka.

S soške fronte. Pogled na razvaline nad velikim oltarjem cerkve v Renčah.

S soške fronte. Pogled na razvaline ob zvoniku cerkve v Temnici na Krasu.

Cesar na Goriškem; zadaj skupina domačinov.

Na kmetih.

(Konec.)

Iz dnevnika občinskega pisarja. Na svetlo dal Jože Plot.

Stopila sva v breg. Močan, prijeten duh je vël vsevprek: dišala je praprot v goličavah in brinov grm ob razpotjih; daleč naokrog se je širila vonjivost borovčeve smole in dehtela je težko obložena trta v vinogradih. »Grru, grru!« so se smejale grlice. Iz gozda so se oglašali drozgi in srake. V dolini je rumenelo zorno žito, zelenele so travne poljane, ob cestah, na holmih in pobočjih so belele prijazne hiše, okrašene z vinsko brajdo. Z njiv so se vračali ženske in Rusi, z motiko na rami, ali srp pod pazduho; od nekod so se razlegale sveže, mlade pesmi.

Pod solnčno brajdo je sedel mračen starec.

»Dober večer, oče!«

»Bož daj!«

»Kje imate pa Tinko?«

»Za pečjo sedi.«

Stopila sva v hišo. Ljudje so se ustrašili nepričakovanega obiska.

»Ste kaj pozdravili mojškrc?« je vprašal kaplan.

»Tina, kje pa si, gospod so prišli!« je poklicala mati, čemerna, zadirčna ženska, ki je žvečila tobak.

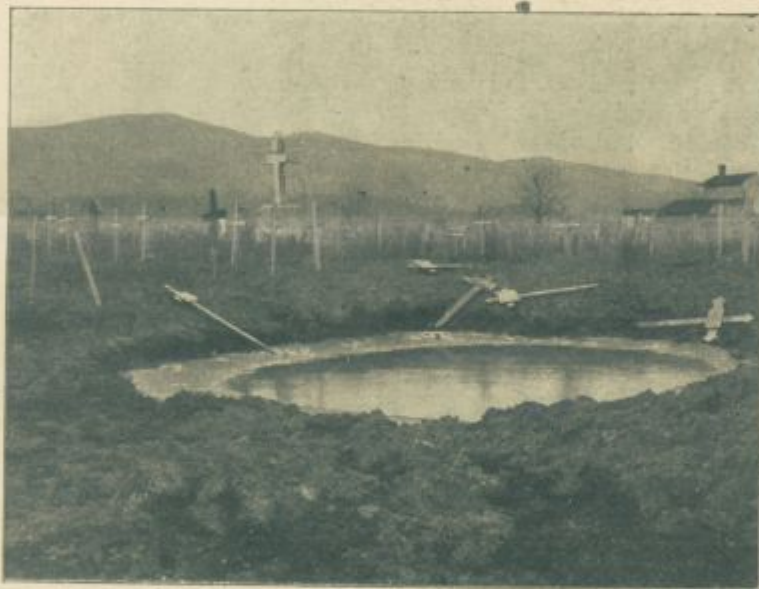
Od polka „sedemindvajsetih“.

1. Kadet Martin Gosak, absolvent goriškega učiteljišča (padel na Krasu). 2. Poročnik Ciril Krašev, odvetniški kandidat iz Gorice (na goriškem bojišču). 3. Kadet Heri Hirschmann, kand. jur., član „Dneva“, iz Ljubljane (ranjen, v laškem ujetništvu).

»Kako neki!« je odvrnila rejena žena, »saj že v listih pišejo!«

»Ali je Tončka?«

»Liza je bila,« je dahnila bolehnata žena. Vlak je obstal. Sprevodnik je kriknil na Pušavčevo mater, naj izstopi. Planila je iz voza. Še dobro uro je imela do doma. Od grozne misli gnana je drvela v noč, padala po gozdni poti ob koreninah, vstajala in ihtela.

Kotlina, ki jo je izkopala laška granata.

»Ljubi Bog, Tončka, saj ne more biti res, ne more biti. Tončka, moj otrok, rodila sem te, dojila sem te, ljubila sem te!« V še večjo grozo se je domislila besed rejene sopotnice:

»Zakaj neki starši mlada dekleta v svet pošiljajo!«

»O Jezus, o Jezus!« je drhtelo v materi. Zasopla je obstala, poslušnila: ali ni zopet zaklicalo?

»Mati!« ...

Odprla je vrata v hišo, nažgala luč. In tedaj je opazila na oknu zganjen list. Raztrgala je telegram in strmela v črke. Ni brala in je vedela vse, vse ...

Ne, vsega ni vedela, in to je bilo dobro. Vedela je že itak dovolj, da je Tončka umrla, umrla.

Kot sneg bela v lasi je zjutraj vstala in nesla k fari dvanajst goldinarjev za — maše ...

Snidenje po 30 mesecih. Letos so se nepričakovano sešli na goriškem bojišču bratje Brešan iz Podgore pri Gorici: desetnik Benedikt, desetnik Rafael, četov. Peter in nadporočnik Ludovik.

pravi tako četrta božja zapoved? Le posvarite jo!»

Starica je razsrjena izpljunila prežvečen čik.

»Toda, mati, Tinka je bolna. Če bo prezgodaj umrla...«

»Umrla?! Nak, takale ne bo umrla! Taki ljudje živijo 70 do 80 let, ker ne delajo in se jim nič ne ljubi! Jaz naložim cel koš srebotovine...«

Dekle je poslušala in zdelo se je, da ji gre komaj do srca. Nema, pol živa je srepela zdaj v mater, zdaj v naju. Život se ji je nalahno tresel, in vodene, velike oči, ki so bile presunljivo prazne in je tlelo v njih le neko brezizrazno pričakovanje, so se blodno, brezčutno zamikale.

Izpod mize je žalostno zavekal slaboten otroški glas. Dveletno, bledičasto dete, umazano in ovito v zane-marjene cunje, je ždelo v raztrgani košari in otepalo po muhah.

»Glej ga pamža, zdaj se pa še ti cmeri! Vidite, gospod, tako je, vrh vseh nadlog naj se pa človek ukvarja še z otrok otroki!« je dejala starica in vtaknila otroku dudlo v usta. »Privoščila bi jih Vam, gospod, o kako bi Vam jih privoščila!«

Kaplan je tolažil Tinko in prigovarjal materi, naj jo pušča na solnce in je ne sili k delu. Dekle je nakoliko oživel in se mu zahvalila.

»Bi me izpovedali v nedeljo?« je šepetnila.

»Kadar hočeš. Le pridi in kar pokliči!«

»Pa da boš povedala, kako me ubogaš!« je še pristavila mati.

»Se je zredila, kaj?« je zamrmral oče, ko sva stopila iz hiše. »Seveda, predobro se ji godi, deklini.«

Zbogom, nesrečni, ubogi ljudje!

»Oba sta pijanca, oče in mati,« mi je pojasnil tovariš. »Grunt sta napravila, potem je on čevljaril in družino obdeloval s kopitom. Zdaj žive od podpor po sinovih, ki so v vojski.« —

Prispela sva na Knežji vrh. Pri koritu vaškega studenca se je pral majhen, širokopleč fant. Ne bi ga spoznal, da je ruski ujetnik, ko bi ne bilo na njegovi kranjski suknji všite številke... »Si zadovoljen?«

»Ni slabo, ni dobro!« jo je zavil Rus, »že pre-

cej po dolensko in poveznil na glavo klobuk s purmanovim peresom.

Nehote sem se domislil na tista polzasenčena, pozabljena in otopela bitja, ki se sklanjajo na večer iz nizkih odprtih ljubljanske cukrarne, zroč na smradljivo mlakužo, ki se lenivo pretaka spodaj v strugi; nadstropje za nadstropjem — isti

Ruski rezervist se poslavlja od rodbine pred odhodom na bojišče.

mrki obrazi; zamolkel žvižg, pritajena pesem, nenadna kletev ali prečudno se razlegajoč vrisk iz hripavega grla — to je vse, kar se oglasi izza teh zidov; a ljudje, ki strme izza teh mejnih lukenj, se komaj ganejo, vedno isti mrki, okrneli obrazi — in komaj da se kdo nanje ozre od mimoidočih... »Glej Rusa! — oh, kako smrdi!« — —

Pod prvim kozelcem sva opazila petinšestdesetletnega, majhnega kmeta. V eni roki je držal mehur s tobakom in nemudno, v silni naglici je brskal in nekaj iskal v snopovju med latami.

»To je edini gospod med kmeti,« je pripomnil tovariš.

»Kaj ste pa izgubili, gospod oče Derehtar?«

»Pravim, pravim, ali ni to od sile? Svojege turka sem zapravil. In tako odlično pipico kar tjavendan izgubiti! Saj Vi, gospod, ste jo že videli — še moj rajnki oče so iz nje kadili.«

Kar vrtel se je na svojih kratkobedrih nožicah, s tako ihto je iskal in zasledoval svojega »turka«. Z glavo je rinil med resasto pšenico, trikrat zapored pogledal pod voz in obrnil vse koše, »turka« ni bilo na prikazen.

»Ja, ja, hvalabogu, da imam še vivček za rezervo,« je končno nekoliko potolažen vzdihnil. Privlekel je na dan preluknjani, razpadajoč vivček, spravil mehur in potem ves čas vrtel odgriznjeno, prazno cevko v brezobih čeljustih. »Tale vivček so pa še moj stari oče kupili in mehur so dali moja rajnca teta... Gospod, ste že videli moj novi svinjak?« je hitel.

Leteli smo takoj v svinjak. (Mimogrede pripomnimo: medtem sem imel priliko, videti na lastne oči, da ima Derehtar res desni uhelj odščipnjen, kakor je bil omenil

moj šef med naštevanjem »posebnih znamenj« iz občine sv. Luke. Kako se je pripetila ta nesreča, povem morda drugič.)

»Vse cementirano, tukajle se oteka gnojnica, takole poklajamo našim pujskom... Viž ga, Žino, se boš obrnil! Proč, proč, proč! Poglejte tale železna koritca! To drži sto let, tisoč let drži! In Žinota pogledajte!«

Žino je res eksemplar posebne sorte. Ko je opazil, da ga občudujemo, se je pokorno razlezel z vsemi štirimi po svoji »kabini«. Ta Žino, živalca silno čedne vnianjosti, lepo zavaljena in ne preveč umazana, z občudovanja vredno zakrivljenim, gibčnim repkom.

»Ta bo počastil svetega Martina,« je obrazložil Derehtar, za svojega imena voljo nazvan gospod.

Nato smo istotako nemudno leteli v hlev. Prav v kotu se je svetil bel junček. Derehtar ga je objel od ganutja.

»Kakor otroče je — tale moj junček. Sedem tednov je star, pa ga pogledajte: kakor ulit! In kako je priden! Veste, vse rad pojé, da je veselje, — ja, na vso moč je priden! Samo pogledajte ga in tole kožico otoplajte: kakor žamet!«

Ruski pastir s konji na pašniku v stepah.

Zgrabil je za junčkovo hrbtišče, tako da je sicer pridni junček z nevljudnim kolebom moral izraziti svoj protest nad takovim ocenjevanjem svoje kože.

»Ja, in ognjišče smo zdaj dogotovili!«

Leteli smo v kuhinjo, kjer so mati Derehtarica ravno kuhali večerjo.

»Viž ga nol!« se je smejala žena nekoliko v zadregi, ker je hotel mož med vnetim razkazovanjem obrniti vsak lonec.

»Ali jih to brigá, gospode!«

»Kakopak!« je odvrnil Derehtar. »Kaj jih bo pa zanimalo, če ne takova reč! Nas gospode zanima vse ena reč. — In, gospod, jabolka, jojmene, poromena za laniščem se kar udira!«

Ravno jo je hotel udreti spet ven, ko mu je zastavil pot pes Hektor z — odščipnjenim uhljem.

To priliko je uporabila mati, da je pregovorila svojo zakonsko polovico in pomirila njegovo čezmerno ihto do poučnih »gospodarskih razkazovanj.« Derehtar se je oddihnil in se zadovoljil s tem, da je na pragu zaklical hlapcu Janezu, ki je še oddaleč vozil z njive, da je že Ančka prinesla korenje v košu...

»Zdaj pa, Žefa, le ročno v »kanclijo« in iz kota natoči!«

Peljal naju je v izbo in posadil za orehovo mizo, razgrnivši čeznjo rdeče - marogast prt. Derehtarica je prinesla kruha in stopila v »kanclijo« po vino.

»Veste, to je tako,« je razlagal dobrovoljni mož, deleč kupice. »V celi fari sva samo dva »derehtarja« (on in tovarniški direktor v Fabriški vasi) in samo trije gospodi: gospod župnik, gospod kaplan in gospod Derehtar s Knežjega vrha!«

Še njemu samemu se je prostodušno zasmajalo in odmaknil je prazni vivček iz brezzobih čeljusti.

Natočil je in voščil:

»Pa na zdravje vsem gospodom!«

Ker se je »ex!« ponesrečil, je menil gospod Derehtar:

»Pa se nista tudi vidva zapisala v tisto črno družbo, tistemu gospodu... kako se jim že pravi? Oné, onegavi suhi, suhi... saj je bilo enkrat o njih branje... Ampak jaz pravim, po pameti se mora piti! Pa bi šli zdaj malo v vinograd pogledat, kaj?« se je razvnel. »Veste; v moji »kapelci« so še sodi pod čepom...«

Tako sem se поблиže seznanil z gospodom Derehtarjem, ki je vsekakor tudi eden izmed tistih magnatov, ki mi je o njih pravila Pelkula.

Razno.

Važna in pomembna zgodba.

Jože Plot.

Alfonz se je vrnil z bojišča. Ko sem ga danes nenadoma srečal, bežečega po ulici, sem se ga skoro ustrašil. Fant — in je imel nasršene obrvi, da so mu zožene oči mrzlično temele iz prepadlega lica.

»Bog ve, po kaj sem prišel v ta dirindaj! Ko sem ležal na kraškem kamenju, sem se dosledno vsak dan domislil ljubljanskih ulic. Tam, tam! Danes že dve uri koračim

po tem trdem tlaku in si ne morem razjasniti, kaj sem pravzaprav hotel tukaj poiskati. Gledam in ničesar ne vidim, oziroma ne morem doumeti, kaj vidim.«

Strmel je v ljudi, vsakemu posebe prodirajoč v obraz.

»Hotel Slon!« se je zavedel. »Kaj iščem?

Poveljnika ruske armade: desno general Brusilov, vrhovni poveljnik, levo general Gurkov, poveljnik južno-zapadnih čet, — ki sta baje Kerenskemu nasprotna.

Ali čase, ki so bili? Ko so še viseli pred Staculom kapuni, ko so se dame ustavljale pred njimi in so mimogredoči kavalirji občudovali dame in kapune... Česa iščem?« Stegnil je impulzivno roki, da mu je sablja trdo zarozljala ob kamen.

»Fonzelj, ah, Fonzelj!« je zavrisnila na desni mlada znanka. »In nič ne pišeš, čakaj!...«

»Kaj čem pisati?« je nadaljeval Alfonz. »Ko sem bil prvi mesec v fronti, sem mnogo govoril na vse strani. Od same praznote, ki je strašila v srcu. Toda, kaj čem tam s parfimiranimi pozdravi? Počemu parfum, ko je človek sam, tako grozno sam?! Čez mesec dni se mi je pa pripetilo, da je švignila krogla mimo mojih senc. Ves čas sem gledal smrti v obraz — ali zdrzil sem se sam pred seboj. Kakor da se je dvignila pred mojim življenjem skrivnost, neodkrita od človeških oči. Nikdar več

si je ne morem pričarati in obnoviti v svoji duši tako ogromne in popolne, kakor je planila takrat mimo mene. En sam hip sem jo doživel v vsej njeni jasnosti in veličini, v vsej njeni brezobzirnosti in resničnosti. Kar je ostalo v duši, je le motna sled tiste skrivnosti, samo zavest nevrednosti in nizkosti, neka neodoljiva želja in strah, ukaz dolžnosti... In zdi se mi, da se mi je takrat razodel velik del moje lastne duše, da sem pogledal vanjo kot še nikdar...

Naš čas je pričakovanje. Pričakujemo nečesa, nekaj velikega, izrednega. Vidiš te ljudi, te nepokojne, neutrudne potnike? Vsi imajo oči široko nastežaj odprte, samo pogledati ne smeš vanje, in vsakomur je na jeziku vprašanje: Kaj bo, prijatelj? Živimo in ničesar ne doživimo. Nenavadni časi, tako primerne okolnosti — in če pogleda človek nazaj na vso to ropotijo, vidi komaj trohico, ki bi bila tudi zanj zadosti važna. Toliko genljivih dogodbic in nobene markantne zgodbe, da bi si jo človek zapomnil iz samega veselja, ker mu je usojeno, pričevati njeno istinitost, da bi jo shranil za čase, ki ne bodo izredni in nenavadni. Takole kak dragocen spominek bi si rad preskrbel, pa ni nič — doklej bomo še čakali? Morda sem tudi jaz tam v strelskih jarkih čakal tiste velike, pričakovanja vredne zgodbe. Zdi se mi, da sem tudi jaz samo zato hrepenel v to obljudeno, govorečo ulico, da bi poizvedel, ali se je že izvršila tista zanimiva, čudna zgodba, morda v naši domovini, morda celo v Ljubljani; zakaj jaz je tam doli še nisem opazil, niti nisem slišal o njej govoriti. Ali se je že zgodila?«

Čez dolgo je povedal obsodbo.

»Kaj čakamo, slepci, kaj iščemo! Kakšno zgodbo sem prišel iskat na cesto? Tepci! Kar se je imelo dogoditi, se je že izpolnilo. Kaj čakamo, ko je že dopolnjeno razočaranje! Včasih sem bral evangelij: »Sekira je postavljena drevesu na korenino...« Ali ni

Ruski ministrski predsednik Kerenski (X), prvoboritelj v revoluciji, imenovan »rešitelj domovine«, velmož dela in svobode v demokratični Rusiji — zdaj v sporu z najvišjimi vojaškimi krogi.

to dogodba, dovolj važna, najpomembnejša zgodba?! Po svetu letamo za njo, da bi jo videli, pa jo nosimo v srcih, pa nam gleda iz oči — Ali čakamo, da telebnemo na tla? To bo preočitna, pregrozna zgodba!

Po svetu.

Preosnova Avstrije.

Vedno bolj jasno je, da treba našo državo postaviti na zdravo podlago samostojnih narodov, ki bodo sami zase vsak kot državna in upravna skupina skupno pod habsburškim žezlom tvorili mogočno prihodnjo Avstrijo. Poleg skupnega namena ima v tej vojski vsak narod naše države ta posebni namen.

Pa tudi smisel za preosnovo Avstrije prodira vedno v širše sloje. Tudi pri nas na jugu države čutimo, da treba Avstriji na jugu močnega obrambnega branika proti zunanjim sovražnikom. Teža pa tvori le močna jugoslovanska država pod habsburško dinastijo. V tem pogledu se nam zdi važna izjava vseh zastopnikov Slovencev:

Izjava.

1. Podpisani zastopniki Slovencev izjavljamo, da se solidarno pridružujemo državnopravni deklaraciji Jugoslovanskega kluba z dne 30. maja 1917. Po našem živem prepričanju je bodočnost habsburške monarhije mogoča le na načelu resnične svobode narodov, a bodočnost našega naroda le na načelu združenja Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki prebivajo v naši monarhiji.

Oboje: Svoboda in edinstvo pa more našemu narodu zagotoviti in ohraniti le samostojna, na načelu samoodločbe narodov zgrajena jugoslovanska država pod žezlom habsburške dinastije. Zato zahtevamo, da se čimpreje izvede to jugoslovansko edinstvo in se v tem oziru zaupljivo zanašamo na očetovsko naklonjenost nositelja habsburške krone, ki je v kratki dobi svojega vladanja tolikrat posvedočil svojo pravičnost nasproti svojim narodom.

2. Pragtako se skupno pridružimo mirovni želji papeža Benedikta XV. Če države sprejmejo za podlago mirovnih dogovorov misli, načrtane v njegovi noti, tedaj smo prepričani, da se bo skoraj med narode vrnil mir in da bo ta mir res trajen in blagosloven v srečo narodov in držav. Vojska pa je tudi jasno pokazala, da mora na mesto sile stopiti pravica. Ideje o razoroženju, o svobodi morja, o razsodiščih, o pravičnosti nasproti težnjam narodov, so zmožne započeti novo dobo človeštva, ko narodi ne bodo več tekmovali v politiki sovraštva in tehniki oboroževanja, marveč v mirnem delu za pravi kulturni napredek. Obenem hvaležno pozdravljamo resno prizadevanje našega vla-

darja, ki vse meri na to, da bi se čimpreje končalo to strašno klanje in bi zopet zasijala narodom zlata zarja miru in nove lepše bodočnosti.

V Ljubljani, dne 15. sept. 1917.

Dr. Ant. Bon. Jeglič, knezoškof ljubljanski,
prelat Andrej Kalan,
dr. Josip Gruden, stolni kanonik.

Za Slov. ljudsko stranko:

Dr. Ivan Šusteršič, t. č. načelnik stranke.

Za narodno-napredno stranko:

Dr. Ivan Tavčar, dr. Karel Triller.

Za Slov. kat. delavsko demokracijo:

Mih. Moškerc, Fr. Vidic, Ant. Žnidaršič.

tem ne nasprotujejo uresničenju jugoslovanske ideje. Posebno naglašamo to glede Bosne, da je tam splošno za našo idejo razpoloženje popolnoma ugodno. Dasi ima v sedanjem avstrijskem ministrstvu jugoslovanski minister svoj sedež in glas, vendar smatramo sestavo tega kabineta za ponesrečeno. V tem ministrstvu niso zastopani Čehi in tudi imajo v njem nemški nacionalci prevelik vpliv. Dr. Korošec upa trdno na skupen nastop s Čehi in Poljaki.

Z bojišč.

Na Krasu so najhujše borbe ponehale, vendar vse kaže, da je sedanji odmor le

Neugodni teren besarabske fronte: Strelnski jarek v močvirnatem ozemlju.

Načelnik Jugoslovanskega kluba o združenju Jugoslovancev.

Dr. Korošec je po svojem popotovanju po Hrvatskem in Bosni izjavil te-le svoje misli glede združenja Jugoslovancev:

Razgovori v Zagrebu in Sarajevu so mi jasno dokazali, da je ideja narodne združitve vseh Jugoslovancev globoko ukoreninjena. Če izvajajo posamezni deli dežel ali verstva glede notranje zgradbe jugoslovanske države svoje posebne želje, s

priprava za hujše boje. Na obeh straneh se čuti, da gre za odločitev, še pred zimo; zato grozni boj na življenje in smrt. — Na ruskem bojišču nemška armada napreduje pri Rigi, drugod, posebno v Rumuniji, pa napredujejo Rusi in Rumuni. — Na Ruskem so zmede vedno večje. Sedaj sta si za oblast v dvoboju Kerenski in Kornilov. Rusija bi najbolj pametno storila, če bi sklenila mir, ker le potem bi lahko uredili svoje notranje zamotane zadeve. — Novi boji se vrše v Albaniji in Macedoniji, kjer Francozi in Angleži prodirajo proti Ohridi. — Na nemško-francoskem bojišču sta si sovražnika vedno precej na istem. —

O miru govori samo papež. A pride čas, da bodo tudi drugi o njem govorili.

Domače stvari.

Brez sladkorja skuhamo lahko sadni trjak, mezgo ali žolico. Pri tem kuhanju moramo zelo paziti, da je sadje čisto, dobro dozorelo in brez hibe. Posoda mora biti jako skrbno očejena. Zelo važna je oblika posode. Globoki kotli niso najboljši, ker se prižge v njih rado kuhanje in ker nima kuhano tako dobrega okusa, ker je kotel navadno železen ali bakren. Tudi kurjave gre precej. Glinasti lonci so prav dobri, pripali se pa zelo rado v njih in tako velike kakor pošten kotel se skoraj ne dobi. Nemški inženir Gebhardt

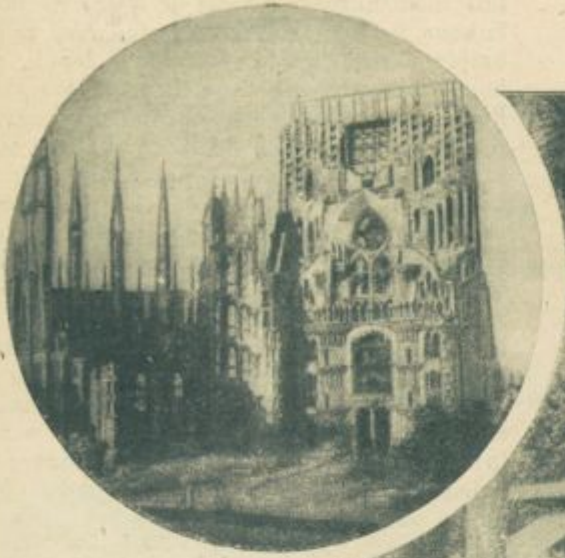
Novi ogrski ministrski predsednik dr. Wekerle, ki je sicer vnet za ogrske koristi in prijazen Nemcem, za resnično enakopravnost drugih narodov pa dostopen le — z ogrskega stališča.

priporoča dvojnati nizek in širok kotel, ki zavzema ves prostor na ognjišču in se se greje hitro. Kotel naj bo nizek, iz pločevine. Vanj pride drug nizek kotel, ne mogoče iz bakra, ki stoji na nizkih nogah. Pod drugi

ko se je ohladil, vtepi na vsakih 5 litrov soka sneg svežega beljaka. Nato pristavi lonec in kuhaj sok, dokler ne meče iz sebe pen, potem postavi lonec za 24 ur v hladen prostor. (Pene je treba pobirati.) Drugi dan odlij sok

rad; če je v stekleni posodi, se prekuha kar v sopari. Kjer delajo tak sok na veliko, ga spravljajo v bukovih ali hrastovih sodčkih.

K tem sadnim izkuham ni potreba sladkorja, pri enakomernem kuhanju in pri stanju

Slovita katedrala Sv. Družine.

General Marina v Barceloni, guverner Katalonije.

Izza nemirov na Španskem. — Policija na konjih v mestu Barceloni.

kotel se vlije voda, kar zabrani, da bi se pripalilo sadje. Treba je par dobrih sitastih precejalk, lesene ročne stiskalnice in lesene mešače ali loparja.

Za trjak in za mezgo skuhaš lahko sadje v prstenem loncu, ko je kuhano, pristavi kotel, zalij z vodo, ki se je pogrela že prej, in pretlači sadje. Kadar jame vreti v kotlu, dolij večkrat vode, ki izhlapije hitro. Sadnega soka ni treba toliko mešati, ker se ne pripali, dokler je pod njim voda. Razložek pri kuhanju mezge ali trjaka je ta, da ostane sadni sok tako mehak, da se lahko razmaže, trjak mora biti bolj trd, skoraj suh, se mora torej dosti dlje kuhati. Pri kuhanju je treba pobirati pene.

Mezgo spravi še vročo v lonce, sodčke ali zaboje, pri napolnjevanju ne sme ostati nobene praznine. Pokrij s pergamentom in zadela tako, da ne pride zrak do nje. Kadar načneš mezgo, jemlji tako, da ostane gladka in pokrij s filtrirnim popirjem, ki je bil namočen v rumu. V dobro zadelanih posodah, ki stoje v suhem in hladnem prostoru, se drži taka mezga več let. Mezga, ki je načeta, se jame rada kisati. Treba je samo prekuhati.

Trjak stresi iz kotla v lončene ali kamnite posode, da se shladi. Potem ga vgneti v hlebčke ali v podolgovate komade, zavij v pergament in shrani na suhem. Najbolj se drži sadni trjak, če se naredi črevo iz pergamenta, nabaše vanj trjak, zaveže trdno in obesi v suhi shrambi.

Sadna žolica se dobiva samo iz sadnega soka. Sadje skuhaš do mehkega in iztisni v stiskalnico sok iz njega. Sok devaj v lonec;

previdno v kotel, gošče ne sme biti ni za kanec. Zdaj kuhaj, dokler se ne zgosti, da je kakor med, in nališ še vroče v lončene ali steklene posode, zamaši s svilenim popirjem in zaveži s pergamentom. Na pomlad kipi sadni sok

so umerene same ob sebi, kdor pa hoče še sladiti, osladi lahko pri uporabi s sladko vodo. Pač pa je potreba tem sadnim izkuham dišav, pri nekaterih tudi barve. In to za izkuho, ki nima lepe barve. Najlepši in najbolj

Novo špansko ministstvo Dato, omajano vsled nemirov. Ministri: 1. predsednik Dato, 2. marki de Leina (zunanji), 3. Sanchez Guerra (notranji), 4. general de Rivera (vojni), 5. admiral Fleres (mornariški), 6. Bugallal (finančni), 7. Audrade (naučni), 8. viscomte d'Eza (za javna dela), 9. Burgos del Mazo (finančni).

Sama — z bolnim detetom . . .

zdrav način je barvanje z zelenimi orehovimi ježicami, ki se pristavijo in pretlačijo s sadjem vred. Na sto kg sadu pride 8—12 ježic. Dišave je treba dodati, ko je izkuha že gotova. Na drobno stolčene vmešaj in odstavi izkuho od ognja. Dišava, ki bi se kuhala, izgubi ves okus.

Kdor ne more skuhati vse v istem dnevu, naj pusti kuhano sadje neizžeto v loncu, lonec pa naj pokrije z večkrat zganjeno rjuho in lesenim pokrovom.

Breskvam in marelicam se poda malo vabrilije in za sled badjana in žbic. Izdelkom iz grozdja dodaj prav malo posušenega bezgovega cvetja. Jerebika in močnice zahtevajo malo limonovega soka, sladke skorje in pomarančne lupine. Murvam je treba malo žbic, nove dišave in korenčka. Sladkim češpljam daj za sled korenčka in sladke skorje. Omlednim češpljam primešaj kaj kislega, kakor češminje ali grozdne jagode ali limone. Omlednim jabolkom, hruškam in kutinam primešaj jagode dobrotovine, ternulje ali kislo grozdje in malo sladke skorje in pomarančne lupine. Sladke češnje zahtevajo par zribanih grenkih mandljev, malo žbic in za sled muškatovega cveta. Omladne češnje pridobe na okusu z dodatkom limonove lupine. Rmenim češnjam pomaga par malin ali malo grozdičja, da dobe lepo barvo. Višnjam je treba malo badjana, žbic in sladke skorje.

Griža. Vse toži o griži, ki se pojavlja vsako leto rada o tem času. Narava nam nudi ceneno in dobro zdravilo, črne maline in bežeg se dobe zdaj lahko. Te jagode prevri, bodisi opresne ali posušene, osladi malo in potrosi s sladko skorjo, pa uživaj večkrat po malem. Tudi surove posušene pomagajo; ravnotako sok ali mezga, kuhana iz teh

jagod. — Ako je griža huda, je treba devati na čreva gorke obkladke. Segrej gomilice ali melise na kisu, zavij in naveži. — Zdaj se menjujeta hitro toplota in hlad. Kdor je podvržen prehlajenju v črevih, mora nositi okoli trebuha kos flanele. Zvečer ne sme posedati po klopih na prostem ali na tleh. Treba se je ogibati prestanih in pogretilih, a ne dobro pregretilih jedi, mleka in postanege vina. Posebno slabo je meso, ki ni prav sveže ali ni od zdrave živine. Zdaj trpi tudi živina pomanjkanje, torej ne more biti njeno meso posebno dobro. Marsikatera žival se zakolje v silo ali za silo, ker si je zlomila nogo ali kakorsibodi pokvarila. Tako meso ni nikdar prav dobro, ker je občutila žival bolečine. Vsaktero meso je treba dobro prepeči ali skuhati; kar je sumljivo, je bolje, da pustiš. — Griže ni treba takoj ustaviti, malo letanja ne škoduje, telo se hoče iznebiti slabih reči; če je prehudo, si mora poiskati vsakdo zarana pomoči.

Tobakovi nadomestki. Kadili so Evropejci že, preden so poznali tobak, kadili so zaradi zdravja. Za glavobol, bolne zobe, živčevje in trganje so kadili različne vrste rož. Za omotico in glavobol sivko, za zobe lipov

cvet, za trganje makove glavice. Podkajevanje, ki je tudi v navadi za razne bolezni, je tudi neko kajenje. Zdaj, ko primanjkuje tobaka, se vrača svet, kakor v marsičem drugem, k navadam davnih dedov. Jako dobro nadomestilo tobaka je višnjevo listje, bukovo listje namešano z vrtničnim, rabarbarjevo listje, lipov cvet in listje, lapuh, makovo in konopljevo listje, krompirjeva cima. Poslednje tri zeli vsebujejo nekoliko narkotičnih snovi v sebi, bi torej v tem oziru lahko nadomeščali tobak popolnoma. Lipovo listje se nabira lahko jeseni, ko pada z dreves, drugo listje dreves ima jeseni že preveč čreslovine v sebi. Razni nadomestki se zmešajo lahko s tobakom ali namočijo v tobačni raztopini. Pomanjkanje tobaka ima svoje veliko dobro, začeli so poudarjati njegovo škodljivost in njegov slab vpliv na moralo pri dečkih. Nekatere šole na Nemškem so začele s poukom o škodi, ki jo dela tobak v hiši, in sliši se, da bo v Berlinu prepovedano kajenje na ulici. Kakor je bilo nekdanj! Vsaj ne bo več vse zasmrajeno s tobakom.

Zmes.

Mož, ki dosti zasluži. Na otoku Lošinju je nesel deček prtljago popotniku. Ob koncu poti vpraša popotnik dečka, s čim naj ga nagradi za njegov trud. Deček si je želel izključno kako živilo. »Denarja imamo dovolj,« — je razložil prostodušno — »moj oče zasluži mnogo več nego poprej, vendar nimamo dovolj polente, ker se moka ne dobi za denar.« — »Kaj pa je tvoj oče?« — vpraša radovedno popotnik, da ugotovi, s čim si pomagajo Lošinjani v tem hudem času. Deček mu pove dve besedi, ki osvetljujejo bedo, ki vlada na otokih: »Moj oče je grobar.«

Avstrijci in Nemci. Kapital, ki dviguje naše delo in trgovino, ki nam izpraznjuje rudnike in napolnjuje tovarne, je treba obvarovati nevarnosti, ki mu preti na potu v domovino. Človekoljubje zahteva, da se zbere moške in ženske, otroke in starčke v varne prostore, ki omejujejo naravnim potom željo in možnost po škodljivih dolgih sprehodih. Iz istih razlogov naj bo hrana zmerna . . .

Vabilo na naročbo.

Ilustrirani Glasnik

prične s septembrom nov letnik. Vabimo vse svoje naročnike, da hitro dopošljejo naročnino 8 K za prihodnji letnik. Obračamo se pa tudi do drugih Slovencev, da se zglase z 8 K kot novi naročniki.

Ilustrirani Glasnik je najcenejši in najboljši slovenski list s slikami. Za novi letnik imamo pripravljenih mnogo krajših in več daljših zanimivih povesti; tudi slik bo raznovrstnih na razpolago.

Vkljub vedno višjim tiskarskim stroškom ostanemo i za to leto pri dosedanji nizki naročnini, da si lažje vsakdo naš list naroči.

Uprava Ilustr. Glasnika.

Framydol je sredstvo, ki pomlaja rast las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.

Rydyol je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštn. K 2.45 (porzetje 55 vin. več.)

Naroča se pri:

IVAN GRÖLICH, drogerija pri angelu, BRNO št. 365, Moravsko.

Suhe črno in rdečo **gobe** deteljo,

kumno, janež, repno, korenjevo, razna travna in druga domača semena, prazne vreče kakor tudi vse vrste pridelkov

kupuje: SEVER & URBANČIČ, LJUBLJANA, Wolf ul. 12

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana. Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR